

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 5

2026

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O‘ZBEKISTONDA YANGI “O‘RTA SINIF” QATLAMINING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI

Ataullayev Fazliddin

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti, mustaqil izlanuvchi

Annotatsiya

Ushbu maqolada, global raqamlashtirish jarayonlari ta’sirida O‘zbekistonda yangi o‘rta sinif qatlamining shakllanish xususiyatlari haqida fikr va mulohazalar yuritiladi. Asosiy e’tibor raqamli kompetensiyalar, intellektual mehnat va global texnologiya bozoriga integratsiyalashuv natijasida shakllanayotgan yangi “o‘rta sinif” qatlamiga qaratilgan. Tadqiqotda an’anaviy sohalardan raqamli iqtisodiyotga o‘tish jarayoni O‘zbekiston sharoitida boylik, kasbiy o‘zlik va ijtimoiy harakatchanlik tushunchalarini qanday qayta belgilayotganini o‘rganadi.

Kalit so‘zlar: Yangi o‘rta sinif, O‘zbekiston, raqamli iqtisodiyot, inson kapitali, ijtimoiy harakatchanlik, IT mutaxassislari.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ НОВОГО СЛОЯ «СРЕДНЕГО КЛАССА» В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

Атауллаев Фазлиддин

Узбекский государственный университет мировых языков, независимый исследователь

Аннотация

В данной статье рассматриваются особенности и перспективы формирования нового слоя среднего класса в Узбекистане под влиянием процессов глобальной цифровизации. Основное внимание уделяется новой категории “среднего класса”, формирующейся в результате развития цифровых компетенций, интеллектуального труда и интеграции в глобальный технологический рынок. В исследовании анализируется, как процесс перехода от традиционных отраслей к цифровой экономике переопределяет понятия богатства, профессиональной идентичности и социальной мобильности в условиях Узбекистана.

Ключевые слова: Новый средний класс, Узбекистан, цифровая экономика, человеческий капитал, социальная мобильность, IT-специалисты.

FEATURES OF THE FORMATION OF A NEW “MIDDLE CLASS” IN UZBEKISTAN UNDER THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY

Ataullayev Fazliddin

Uzbekistan State World Languages University, Independent Researcher

Abstract

This article explores the perspectives and characteristics of the formation of a new middle class in Uzbekistan under the influence of global digitalization processes. The primary focus is directed toward the emerging “new middle class” resulting from digital competencies, intellectual labor, and integration into the global technology market. The study examines how the transition from traditional sectors to a digital economy is redefining the concepts of wealth, professional identity, and social mobility within the context of Uzbekistan.

Keywords: New middle class, Uzbekistan, digital economy, human capital, social mobility, IT professionals.

“Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasining tahlili shuni ko‘rsatadiki, yangi o‘rta sinifning shakllanishi faqatgina xizmatlar sohasiga bog‘liq emas, balki mamlakat bo‘ylab optik tolali aloqa liniyalarining kengayishi bilan ham izohlanadi. 2026-yilga kelib respublikaning eng chekka hududlarida ham yuqori tezlikdagi internetning mavjudligi “raqamli o‘rta sinif”ning geografik tarqalishiga xizmat qilmoqda. Bu esa poytaxt va hududlar o‘rtasidagi iqtisodiy tafovutni kamaytirib, viloyatlarda ham global platformalarda faoliyat yurituvchi mutaxassislar qatlamini yuzaga keltirmoqda.

To‘rtinchi sanoat inqilobi davrida “o‘rta sinif”ning klassik ta’rifi tubdan o‘zgarimoqda. Davlat strategik dasturlari orqali raqamli iqtisodiyotga ustuvor ahamiyat berilayotgan O‘zbekistonda bu transformatsiya ayniqsa yaqqol ko‘zga tashlanadi. Yangi “o‘rta sinif” endilikda faqat an’anaviy tadbirkorlar

yoki davlat xizmatchilaridan iborat emas. Aksincha, uning safi IT mutaxassisleri, raqamli marketologlar, masofaviy xizmat ko'rsatuvchilar va yuqori texnologik innovatorlar hisobiga kengayib bormoqda. Mazkur maqola ushbu qatlamning sifat xususiyatlari va uning jadal shakllanishiga xizmat qiluvchi omillarni batafsil tahlil qiladi.

O'zbekistondagi yangi o'rta sinfning asosiy xususiyatlaridan biri moddiy aktivlardan nomoddiy aktivlarga o'tishdir. Tarixan o'rta sinf maqomi ko'chmas mulk, savdo nuqtalari yoki ishlab chiqarish uskunalari kabi jismoniy mulkka egalik qilish bilan bog'liq bo'lgan. Biroq raqamli iqtisodiyotda asosiy "ishlab chiqarish vositasi" inson kapitali, xususan dasturlash, ma'lumotlar tahlili va raqamli menejment sohasidagi ixtisoslashgan bilimlar hisoblanadi.

Jahon bankining O'zbekiston bo'yicha tahlillariga ko'ra, yangi shakllanayotgan o'rta sinf o'z daromadining katta qismini (ba'zan 30–40 foizgacha) o'z-o'zini rivojlantirish va farzandlarining xalqaro darajadagi ta'limiga yo'naltirmoqda. Bu "investitsion xulq-atvor" mamlakatda xususiy ta'lim sektorining o'sishiga va mehnat bozorining sifat jihatidan yaxshilanishiga olib kelmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida o'rta sinf nafaqat iste'molchi, balki jamiyatning intellektual salohiyatini saqlovchi va takror ko'paytiruvchi asosiy kuchga aylanmoqda.

Ushbu siljish ijtimoiy yuksalish uchun to'siqlarni kamaytirdi. Toshkent, Samarqand yoki Andijon kabi hududlardagi yosh mutaxassislar o'rta sinfga meros yoki jismoniy savdo orqali emas, balki raqamli vositalarni o'zlashtirish orqali kirib kelmoqdalar. Natijada yangi o'rta sinf yuqori intellektual harakatchanlik va shiddat bilan o'zgarayotgan texnologik muhitda raqobatbardosh bo'lib qolish uchun zarur bo'lgan "hayot davomida ta'lim olish" tamoyiliga sodiqligi bilan ajralib turadi.

Mahalliy bozor sharoitlariga va ichki talabga bog'liq bo'lgan an'anaviy o'rta sinfdan farqli o'laroq, O'zbekistonning raqamli o'rta sinfi global miqyosga yo'naltirilgan. Frilans platformalarining ko'payishi va masofaviy ish imkoniyatlari o'zbekistonlik mutaxassislarga mamlakatdan chiqmagan holda xalqaro kompaniyalarga yuqori qiymatli xizmatlar ko'rsatish imkonini berdi.

IT Park ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda IT xizmatlari eksporti hajmining bir necha barobar ortishi natijasida mahalliy mutaxassislar uchun o'rtacha ish haqi ko'rsatkichlari an'anaviy iqtisodiyot tarmoqlariga (masalan, ishlab chiqarish yoki qishloq xo'jaligi sohaslariga) nisbatan 3–4 barobar yuqori darajaga yetdi. Bu tendensiya jamiyatda "bilimga asoslangan boylik" tushunchasini mustahkamlab, yoshlar o'rtasida kasbiy tanlovning pragmatik o'zgarishiga sabab bo'ldi. Endilikda o'rta sinf vakili bo'lish uchun yirik ishlab chiqarish obyektiga egalik qilish shart emas, balki noutbuk va barqaror internetga ega bo'lgan yuqori malakali frilanser bo'lish yetarli hisoblanmoqda.

Bunday global integratsiya o'ziga xos iqtisodiy himoya qatlamini yaratadi. Ushbu qatlam vakillarining daromadlari ko'pincha xorijiy valyutada yoki global stavkalariga bog'langan bo'lib, bu ularni mahalliy inflyatsiya bosimlariga nisbatan chidamliroq qiladi. Mazkur moliyaviy mustaqillik ularga zamonaviy iste'mol modellarini qabul qilishga, yuqori sifatli sog'liqni saqlash xizmatlari, farzandlari uchun xususiy ta'lim va ilg'or texnologiyalarga sarmoya kiritishga imkon beradi. Bu esa o'z navbatida ichki xizmat ko'rsatish iqtisodiyotini rag'batlantiradi.

Raqamli iqtisodiyot minimal xarajatlar bilan o'z biznesini kengaytira oladigan yangi turdagi tadbirkorlar qatlamini yuzaga keltirdi. Elektron tijorat startaplari asoschilaridan tortib raqamli maslahatchilargacha bo'lgan ushbu shaxslar yangi o'rta sinfning dinamik segmentini tashkil etadi. Ular uchun "startup tafakkuri", tavakkal qilishga tayyorlik, innovatsiyalarga urg'u berish hamda moslashuvchan va norasmiy ish tuzilmalarini afzal ko'rish xosdir.

Bundan tashqari, O'zbekistonda "o'zini o'zi band qilgan shaxslar" maqomining joriy etilishi ushbu raqamli xodimlar uchun huquqiy asos yaratdi. Soliqqa tortish jarayonlarining soddalashtirilishi va ijtimoiy kafolatlarining berilishi minglab raqamli mutaxassislarning "yashirin iqtisodiyot"dan rasmiy o'rta sinf qatoriga o'tishiga turtki bo'ldi. Bu esa mamlakatning iqtisodiy shaffofligi va soliq bazasining oshishiga xizmat qilmoqda.

O'zbekistondagi yangi o'rta sinf o'ziga xos ijtimoiy-madaniy xulq-atvorni ham namoyon etmoqda. Bu qatlamda "ongli iste'mol"ga intilish va raqamli shaffoflikka bo'lgan yuqori talab sezilarli darajada oshgan. Ular fintex xizmatlari, mobil banking va elektron hukumat platformalarining asosiy foydalanuvchilari bo'lib, butun jamiyatni modernizatsiya qilishda "ilk o'zlashtiruvchilar" vazifasini o'tamoqda.

Ijtimoiy jihatdan ular moslashuvchanlikni hamda ish va shaxsiy hayot muvozanatini qadrlashadi. Ularning turmush tarzi ko'pincha raqamli aloqadorlik atrofida qurilgan bo'lib, bu koverking markazlari, zamonaviy kafelar va urbanizatsiyalashgan markazlarning rivojlanishiga olib kelmoqda. Ular shunchaki

iqtisodiy subyektlar emas, balki meritokratiya va texnologik taraqqiyotni qadrlaydigan yangi, zamonaviy o'zbek fuqarolik o'zligining katalizatorlari hamdir.

Ushbu qatlamning o'sishi istiqbolli bo'lsa-da, u jiddiy to'siqlarga duch kelmoqda. "Raqamli tafovut" dolzarb muammo bo'lib qolmoqda: shahar yoshlari texnologiyalar orqali ijtimoiy zinadan tez ko'tarilayotgan bir paytda, internet sifati past bo'lgan qishloq joylardagi aholi ortda qolib ketish xavfi ostida. Shuningdek, yangi o'rta sinfning barqarorligi ta'lim tizimining doimiy isloh qilinishiga bog'liq bo'lib, bu mehnat bozoridagi taklif va yuqori texnologik ko'nikmalarga bo'lgan talab o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashi zarur.

Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali foydalanuvchilari sonining ortishi yangi o'rta sinfning davlat bilan munosabatlarini ham o'zgartirdi. Raqamli o'rta sinf vakillari byurokratiyadan xoli, shaffof va tezkor xizmatlarni talab qiluvchi asosiy qatlam sifatida namoyon bo'lmoqda. Bu qatlamning elektron davlat xizmatlariga bo'lgan yuqori ehtiyoji mamlakatda "Elektron hukumat" tizimining takomillashishiga va ijtimoiy-huquqiy munosabatlarning demokratlashuviga bilvosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Xulosa. O'zbekistonda yangi o'rta sinfning shakllanishi mamlakatdagi raqamli transformatsiyaning bevosita natijasidir. Bu guruh yuqori darajadagi inson kapitali, global dunyoqarash va texnologik moslashuvchanlik bilan tavsiflanadi. "Yangi O'zbekiston"ning tayanchi sifatida raqamli o'rta sinf uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy modernizatsiyani ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu o'sishni qo'llab-quvvatlash uchun raqamli infratuzilmaga investitsiyalarni davom ettirish va moslashuvchan huquqiy muhit yaratish strategik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida (PF-6079-son, 2020-yil 5-oktabr).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori. "O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" (PQ-3832-son, 2018-yil 3-iyul). – URL: Lex.uz
3. Abdullayev A. M. va boshqalar. Raqamli iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
4. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2017.
5. Ayupov R. X., Baltabayeva G. R. Raqamli valyutalar bozori: innovatsiyalar va rivojlanish istiqbollari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 172 b.
6. Gulyamov S. S. va boshqalar. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019. – 386 b.